

Motion till riksdagen 2017/18:2538

av **Lars-Axel Nordell m.fl. (KD)**

Gruvdriftens miljöpåverkan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mineralersättningens koppling till frågor om finansiering av mark- och vattensaneringsåtgärder efter gruvbrytning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta krav på återställning efter prospektering och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Gruvnäringen är en mycket viktig industri för Sverige som skapar arbetstillfällen och intäkter till statskassan. När gruvnäringen expanderar är det viktigt att inte andra näringar, däribland renskötsel, kommer i kläm. Det är angeläget att med respekt för den samiska kulturen möjliggöra för både samiska intressen och gruvnäringen att verka under goda förutsättningar och villkor. Gruvdriften påverkar mark och vatten på olika sätt. I allmänhet behöver saneringsåtgärder vidtas efter att gruvverksamheten avslutats.

I Sverige tas det ut en så kallad mineralersättning för mineral som bryts. Ersättningen motsvarar 2 promille av det beräknade värdet av de mineral som omfattas av koncessionen och som har brutits och uppförats inom koncessionsområdet under året. Av ersättningen ska tre fjärdedelar tillfalla fastighetsägare inom koncessionsområdet. En fjärdedel tillfaller staten. De mineralersättningar som gruvföretagen hade att betala ut till staten och markägarna uppgick till sammanlagt 2,2 miljoner kronor för år 2013. Avgifter i samband med tillståndsgivningen har uppburits med sammanlagt 17,9 kronor för 2013.

I december 2015 presenterade Riksrevisionen en rapport¹ där gruvavfallens ekonomiska risker för staten granskades. Granskningen visade att systemet med ekonomiska säkerheter för gruvverksamhet inte i tillräcklig utsträckning minimerar riskerna för att staten och därmed skattebetalarna ska behöva bekosta nödvändig efterbehandling av nedlagda gruvor. Riksrevisionen rekommenderade regeringen att

¹ Gruvavfall – Ekonomiska risker för staten (RiR 2015:20).

bland annat utreda en långsiktig branschfinansiering av efterbehandling, kontroll och tillsyn av nedlagda gruvor när ställda ekonomiska säkerheter inte räcker till.

Riksrevisionen konstaterade att olika typer av bankgarantier står för drygt 90 procent av det totala säkerhetsbeloppet på 2,7 miljarder och att bankgarantier kräver en hög aktivitetsnivå hos tillsynsmyndigheten när det gäller att bevaka att säkerheten hela tiden är giltig. Skiftande villkor om när bankens betalningsskyldighet inträder kan påverka statens möjligheter att ta säkerheten i anspråk för att bekosta nödvändiga säkerhetsåtgärder. I de flesta fall har det inte krävts att den ekonomiska säkerheten har godkänts innan gruvverksamheten påbörjas.

För att minska risken för att staten, och därmed skattebetalarna, ska tvingas bekosta utgifter för efterbehandling, ansåg Riksrevisionen att regeringen bör överväga författningsändringar för att förtydliga att Bergsstatens prövning av bearbetningskoncession även ska innefatta kostnader för avfallshantering och efterbehandling. Regeringen svarade dock att man inte gör bedömningen att en tidigare prövning av dessa kostnader skulle bli mer ändamålsenlig än dagens prövning. Kristdemokraterna ser däremot en möjlighet att tidigt ställa krav på ekonomiska säkerheter, vilket också kan bidra till en sällning av aktörer som vill verka i gruvbranschen. Genom att det från början står klart vid ansökan om bearbetningskoncession att företaget kan betala för avfallshantering och efterbehandling, och inte som nu i samband med prövning av miljötillstånd enligt miljöbalken, kan statens egna kostnader minimeras.

Svenska staten har idag kostnader för att sanera efter gruvbolagens mineralutvinning. Sverige har en i jämförelse med andra länder låg mineralersättning, och där heller inte eventuella kostnader för sanering finns med. Det är därför ganska enkelt för företag att verka på ett område under en tid, för att sedan lämna det i ett skick där få andra verksamheter kan bedrivas utan att markåtgärder först vidtas. Därför bör mineralersättningen ses över så att den också tar hänsyn till behovet av finansiering av mark- och vattensaneringsåtgärder efter gruvbrytning.

Även när endast prospektering genomförts finns behov av återställning. Bland annat är det viktigt att inte kvarlämnade borrhål läcker ut gifter eller utgör en risk för skada på människor eller djur. Detta brister ibland i nuläget. Kraven på och uppföljningen av återställning efter prospektering bör därför skärpas.

Lars-Axel Nordell (KD)

Emma Henriksson (KD)

Roland Utbult (KD)

Magnus Oscarsson (KD)

Annika Eclund (KD)